

BUITEN

5^e JAARGANG N°. 51.

ZATERDAG 23 DECEMBER 1911.

VAN AFRIKA'S NOORDKUST. SPINNEND MEISJE.

INHOUD:

OM HET VERSE BROOD, DOOR ED. COENRAADS.	BLZ. 602
KERSTNACHT (GEDICHT), NAAR HET DUIJSCH VAN ERNST VON WILDENBRUCH, DOOR G. DE GRAAF.	603
VAN AFRIKA'S NOORDKUST, GEÏLLUSTR. BLZ. 601 EN 604—607	
REGENDAGEN (GEDICHT), DOOR J. H. DE VEER	BLZ. 607
A CHRISTMAS-CAROL, DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTR.	608
HET OPONTHOUD, NAAR HET FRANSCH VAN LEO LARGUIER	609
SLAKKEN. DOOR E. TH. W.	609
POORT VAN HET OUDE MANNEN- EN VROUWENHUIS TE GOES, ILLUSTRATIE	610
HULSTEN, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 610—612

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

OM HET VERSE BROOD.

HET waren twee aardige mensen, nog zonder verstand en gezond. . . . geweest. Want de *hij* van het ensemble was een „te vroeg gestorven” kunstschilder — gelijk hij natuurlijk al gauw was geheten — en de *zij* zou hertrouwen met de solide zoon van een solide kunsthandelaar. . . . maar aarzelde en aarzelde als een zwemmer, wanneer het weer is omgeslagen. Hoevelen talmen er niet, vóór zij voor 't eerst het tijdelijke van het celibaat met de eeuwige huwelikstrouw verwisselen? En voor Rika was het de tweede eeuwigheid. Waarom die aarzeling? vroeg Tom zich af, als de verveling zijner gemeubileerde kamers geweigerd had hem te woord te staan. En in meer gemeenzame vormen kwam die vraag terug den volgenden dag, de volgende dagen en weken als hij, in eer en deugd, met haar samen was. Ten slotte werd de goede jongen boos en ongeduldig om haar ontwijkende antwoorden; als het dan *nee* was, moest zij dat fatale woord ook maar zeggen: „alles was beter dan die kwellende. . . .” men kent het refrein. Toen hakte Rika eindelijk de knoop door, al deed ze het niet op de manier die ongeduldige lezeressen de ware zouden noemen. De zomeravondzon speelde goedig nog met het teegerij voorzover kamerschemering de kopjes en schoteltjes nog niet had opgeslokt en Tom, op de divan — de enige bekussende luxe van Riek's bovenhuisje — volgde het vriendelijke beweeg van het meisjesachtige weeuwte, wanneer ze door de kamer liep om bij het teeblad hem nog een kopje in te schenken: het vierde. Dan begon zij verlegen en een beetje nerveus:

„Tom, hoor 'ns hier; kom eens kalm naast me zitten. . . .”

„Goed, wat is er dan.”

„Jongen, ik moet je iets erg vervelends zeggen en tegelijk iets heel gek. Ik heb er erg tegen op gezien het je zeggen, maar 't moet toch maar.”

„Ja zeg 't dan maar gauw alsjeblieft; ik zal er heus wel kalm onder blijven, al is 't nog zo akelig.”

„Och, akelig. . . . voor mij niet. . . . maar. . . . maar voor jou. En dan zo gek, zie je. zo vreselijk gek.”

Even haperde zij nog. Maar met een flinke sprong was zij er ineens middenin en plaste er een plons van ontsteltenis door de onthutste schemerkamer:

„Tom, het is dat Jaap *niet* dood is.”

„Hè?”

„Nee, hij is niet dood. We doen maar net of hij dood is; Jaap en ik, alle twee.”

„God! Maar. . . . maar. . . .”

Wanneer op dit gewichtig ogenblik het plafond der huurwoning was vaneengescheurd en Jaap — Rika's „overleden” man — in vol ornaat en met vlamvend zwaard te voorschijn was getreden om Tom uit Eden te verdrijven, zou diens verbazing niet groter geweest zijn dan nu.

„Maar. . . .” probeerde hij nog eens.
Doch nu de brand eenmaal in de lantaarn was, vreesde Rika de vonken niet meer; en, bijna gezellig, keuvelde ze door:
„Och jongen, als ik je dat allemaal vertel. . . . 't is zo'n geschiedenis. Beloof je me, dat je 't niemand zeggen zal?”

„Natuurlijk”, gretigde Tom.

„Nou dan; op 'n goeien avond lees ik in de krant, dat er zo veel schilderijen na de dood van hun schilder meer geld waard worden. En toen zei ik — God, had 'k het maar nooit gezegd — „zeg Jaap, zouden jouw schilderijen na je dood ook zooveel meer waard worden?” „Ja”, zegt Jaap, „'t scheelt altijd wel wat.” „Je weet, Tom, dat 't doorgaans treurig was wat z'n stukken oprachten. Van de kunstkopers was je vader nog verreweg de beste. Maar daar kan je toch niet van leven! We hadden het zo krap, soms kocht ik maar oubakken brood in plaats van vers, omdat m'n bakker daar een cent goedkoper mee was. Ik had al zo dikwels allerhande middelen bedacht, en toen Jaap dat nu zo zei, dacht ik direkt: konden we Jaap ook maar een tijdje dood maken, een week of zes bijvoorbeeld, dan waren wij door het ergste heen. We leefden zowat van Rob, je weet wel Jaap's broer die bij ons inwoonde en altijd zo ziekelijk was. En die liet zich daar zo akelig op voor staan! Ja, en vóór ik 't zelf wist, had ik 't al hardop gedacht en Jaap moest lachen en zei: Ja, ik moest maar 'ns een paar maandjes dood wezen en dan weer levend.”

„Maar Jaap zei toch zeker wel direkt erbij, dat het idioot was zo iets werkelijk te proberen!”

„O nee, helemaal niet!”

„Jullie zijn kinderen, alle twee! Grote kinderen. Snapten jullie nu waarachtig niet. . . . Maar vertel eerst eens verder. Wat toen?”

„Nou toen,” — en Rika glimlachte timide als een schoolkind dat door 't trekken van een lief-ondeugend snuitje vergeving afbedelt — „toen zei hij na een paar dagen: als Rob van de week komt te sterven.”

„Hè, Rika.”

„Ja, dat was er wel een beetje akelig in. Maar je moet denken: Jaap gaf geen steek om Rob en ik ook niet en Rob hield ook niet van ons. Ik heb 'm zoo goed mogelijk verpleegd, maar ik heb geen traan gehuild, toen hij dood ging. En niemand.”

„En dee Jaap toen, of hij zelf gestorven was?” vroeg Tom met huiverige nieuwsgierigheid. Heel de kamer lag tans in duisternis verzadigd en door de open ramen klonken hoge stemmen van moeders die hun kinderen naar huis riepen om ze in bed te stoppen. Een buurtklok vertelde zachtjes aan de daken rondom, dat het negen uur was. Doch op Rika scheen de avondval geen vat te hebben, en welgemoed praatte ze door:

„Ze leken precies op elkaar, Jaap en Rob. En toen ging Jaap z'n eigen dood aangeven! Ik zorgde voor Robs begrafenis en hij ging op reis; en vroegen de mensen, waarom Rob op reis was vóór de begrafenis van Jaap, dan zei ik: voor z'n gezondheid, hij was al lang ziekelijk. Nou, dat was toch ook zo?”

„Ja, ja. 't Is zeldzaam,” zuchtte Tom, lang niet op z'n gemak bij zoveel onthullingen. „Je hele bedroefdheid in die tijd was dus eigenlijk. . . .”

„Maar larie. Je mag het wel zeggen, hoor!” Maar zich herinnerend, hoe de goeie Tom zich had uitgesloofd die gesimuleerde smarten te balsemen, liet zij er gauw op volgen: „Hij maakt het best.”

„Waar zit-ie nu?”

„Zal je 't niemand vertellen? Toe, beloof 't me nog eens.”

„Kom, die onzin. Als ik je dat zeg, dan is 't zo.”

„In Saint-Cloud bij Parijs,” en met een succeslachje vervolgde zij: „Het gaat wat best op deze manier. Ik verkoop z'n schilderijen, heel langzaam aan. O, 't duurt veel langer dan we gedacht hadden. En telkens als ik wat vlugger wil opruimen om gauw maar weer bij mekaar te zijn, schrijft-ie: niet doen, vooral langzaam aan.”

Terwijl zij haar verhaal in kinderlike blijheid vertelde, gaapte Tom haar aan met 't gezicht van de boer, die voor 't eerst het gesnor van de vliegmaschine hoort.

„Riek, Riek,” hij schudde het hoofd, „dat wordt natuurlijk vroeg of laat ontdekt.”

„Wel nee, jongen! Er zijn veel erger dingen, die altijd geheim blijven.”

„Zegt Jaap dat?”

„Nee, dat is zo.”

„'t Is verschrikkelijk.”

„Wat is verschrikkelijk?” naiefde Rika. Zij vond het een mooi geslaagde mop en voelde niets voor Tom's grauwe vertwijfelingen. Maar zijn toberig Hamlet-gezicht stemde haar onbewust tot meeuvoelen en na een stilte, zei ze zachtjes: „Ja dat die komedie nu net moest beginnen bij Roberts' dood, dat vond ik ook wel lam.”

„Afschuwelijk. Hoe konden jullie dat doen?”

„Ja, jij hebt mooi praten, dominee. Je moet maar platzak zijn, dan wordt je van zelf uitgeslapen in die dingen.”

„Riek, ik stap op. Je begrijpt zelf niet wat jullie hebben uitgevoerd. Jullie bent ook zo hopeloos naïef.”

„Vindt je 't nu heus zo ontzettend?”

„Maar Riek, jullie hebben toch een valse aangifte gedaan. . . .”

„Nou ja. . . .”

„En de hele wereld bedrogen en voorgelogen. 'k Wist wel

dat jullie domme dingen deden, maar dit is 't toppunt van alles. En dacht je nu, dat Jaap op 'n goeie dag weer kalm hier in den Haag kon rondloopen? Met de naam van z'n broer zeker?"

„O nee, zo dom zijn we ook niet, hoor! Ik ga natuurlijk naar hem toe, naar Saint-Cloud.”

„Dag Riek, tot ziens!” Hij was opgestaan.

„Ga je heus weg?”

Ja, ik moet nog eens ernstig over dat alles nadenken.”

„Hè, wat ben jij zwaar op de hand.”

„Kan wel wezen.”

Riek begon meelij met hem te krijgen. Het was eigenlijk ook een lelike tegenvaller voor die goeie, verliefde Tom wiens trouwe hondenogen zij wel mocht.

„Ja, jongen, ik heb 't je wel gezegd. 't Is lam voor je, maar je stond erop eindelijk te horen, waarom ik . . . nu weet je 't tenminste.”

„Ja.”

Zo namen ze afscheid, hij met een gevoel alsof hij voor een examen gezakt was, zij met een bemoedigende stevige hand: „Tot morgen.”

De nu komende dagen dobberde Tom Cross op een zee van wanhoop door. Het schip zijner degelijke en brave gedachten, dreef nu eens af naar meelij voor Riek en Jaap, die 't zo arm hadden, — of gehad hadden! — dan weer helde het over naar het gevár, dat heel dit hachelike avontuur opleverde voor het tweetal en . . . en . . . voor hemzelf. Want wie had een groot deel van Jaap's werk gekocht? Het huis Thomas Cross & Co., zijn vaders zaak, de zaak, die hij eeuwige trouw gezworen had, gelijk zijn grootvader en zijn vader 't hem hadden geleerd door hun voorbeeldig voorbeeld van commerciële behendigheid, toegepast op de schone kunsten. Van daar zeker het woord kunstnijverheid. Maar na enkele dagen en nachten — want als het zo spant in ziels- en karakteraanleggheden, dan tellen ook de overdenkelijke nachten mee! — wist Tom toch wat hem te doen (of eigenlijk te laten) stond. Hij zou zijn vader niet zeggen, dat de schilder Jaap Hübner „de te jong gestorven kunstenaar” kalmpjes in Saint-Cloud verder verfde. Kwam het snood bedrog vroeg of laat uit — „en uitkomen moet het!” meende Tom in zijns harten eenvoud — dan zou niemand weten, dat hij van alles op de hoogte was geweest. Ook had Tom aan de rol die hij te spelen had, al gauw een fraaie kant ontdekt: hij zou zo veel mogelijk alle nieuwe aankopen van Hübner's stukken tegenwerken, ten faveure van het toekomstig heil van vader Cross' kunsthandel, die — menselijkerwijs gesproken — eenmaal de zijne zou zijn. Hij vergeleek in zijn overpeinzingen die rol bij die van een dokter, welke de pijnen van een ongeneesliken patient zoveel mogelijk verzacht, en dit schone beeld verzoende hem geheel en al met de houding die hij aan te nemen had. En dan de ridderlijkheid! Alles verraden zou immers niet anders beduiden pan háar verraden, de aangebedene. . . .

Nu en dan ging hij beleefdelyk naar haar toe en hun gesprek liep dan over nieuwtjes en wederzijdse kennissen, maar nooit werd het tedere punt aangeroerd; teder punt: want Jaap's blakende welstand te Saint-Cloud was niet alleen een ongeoorloofd feit naar Tom's morele maatstaf, maar ook het doodvonnis over Tom's huwelikskans op de gewaande weduwe; hetgeen men in zijn plaats — met alle respekt voor de moraal! — nog wèl zo èrg pleegt te vinden. Doch dit laatste was een geheel onbewuste gedachtenkronkeling en Tom zou ten sterkste geprotesteerd hebben, als men dit in hem had menen te ontdekken. Hij verwierp de lichtheid en lenigheid van handen en voeten en gedachten, hij verwierp de zaligheid, gelegen in de armoe-vangeest, hij verwierp nog meer lieve dingen, welke het deel waren van de twee aardige mensen, wier springlevendigheid ik voor u tracht waar te maken, al leek het in den aanhef van dit verhaal of de dood — zonder fraze — zijn schaduwen vooruit wierp. Tom was een Hollander, wel niet „van vreemde smetten vrij”, maar dan toch van zuidelijke smetten. De vreemdsmettigheid was van Engelsen oorsprong en de puriteinse parten welke ze hem gespeeld hebben, zullen ons doen ijzen. . . . te hunner tijd.

Maar de wanhoop over Rika's misdaden en over haar grotere genegenheid voor schijn-dode Jaap dan voor zijn eigen verliefde ziele, slonk; en ook de jammerlijkheid van aldus zijn vader en zijn zaak wellicht te moeten duperen was slinkende. Want dagen, weken en maanden gingen voorbij zonder dat zich de gelegenheid voordeed iets van Hübner te kopen, en de tand des tijds, die — naar men zegt — vele wonden heelt, knabbelde aan de versheid van Tom Cross' herinnering, gelijk de muizen aan een korst brood.

Doch helaas, het bleek ten slotte al te maal uitstel van executie: in de veiling van de collectie-de Valbourg waren vijf stukken van „de te-vroeg-gestorvene” en toen Tom de katalogus opsloeg, had vader Cross reeds achter twee ervan het lotverbindende streepje gezet. Tom's eerlike hart bonsde in een bekkend tempo, toen hij vroeg:

„Papa, wat dacht u te geven voor die dingen van Hübner?”

„Heb je ze gezien?”

„Ja zeker.”

„Nou, wat hadt jij gedacht?”

„Och, die „Molen” vind ik helemaal niks en die hooischelf. . . . driehonderd, bijvoorbeeld.”

„Drie honderd! Wel nee, dat ding gaat zeker voor vier à vijf-honderd weg! Hübner is aardig in trek tegenwoordig.”

„Ja, maar dat kan veranderen. Kwestie van mode”.

„Nu ja, au fond is alles een kwestie van mode,” wreefelde de oude.

Tom gaf de moed niet helemaal op. Nog twee pogingen deed hij die week om Hübner's werk te deklineren, doch er viel aan het besluit niet te wrikken: als er tegen aannemelijke prijs werk van de „te jong gestorvene” te koop was, dan kocht Thomas Cross & Co. Het was eenvoudig continuïteit van regeringsbeleid. Het éne schilderijtje werd voor driehonderd, het andere voor vierhonderd vijftig eigendom van de firma Cross, die het eerste terstond in de grote vitrine te kijk zette. Rika liep er soms wel drie maal per dag langs om heimelijk af te luisteren wat de mensen ervan zeiden, en Tom zond schietgebeden op, dat beide stukken toch verkocht mochten wezen vóór de bom barstte. Doch vóór en alee — o, menigvuldige daden van koophandel! — het huis Cross trait d'union kon worden tussen hem die liever geld dan Hübner en hem die liever Hübner dan geld bekeek, was er een nieuw schilderij van den te vroeg gestorvene te krijgen, ter waarde van duizend gulden. Taxatie-prijs van Thomas Cross senior, ten huize van Mr. Cromwijck, de verkoper; of juist gezegd de verruiler.

„Cromwijck geeft die Hübner, een klein paneeltje van Willem Maris en dan nog twee duizend gulden. En daarvoor zouden wij hem de Corot afstaan,” zei vader Cross tot zijn zoon. Deze voelde zijn bloedsomloop als gestremd bij het horen van deze toch gans niet schuwlike transactie. Hij kneep de dunne lippen op elkaar, knikte langzaam met het hoofd en zweeg.

Die nacht sliep Tom maar slecht. Vreemde vizioenen waren de zijne en wat hij nooit had denken te dromen werd in die uren hem voorgetoverd. Wentelde hij zich op de rechterzij, dan verried en verkocht hij zijn bloedeigen vader en zag hij, hoe op de achtergrond — gevormd door da Vinci's „Avondmaal” — de Judaskop meer en meer zijn eigen puriteinse trekken vertoonde. . . . Wentelde hij zich op de linkerzij — de zij van het doorpilde hart! — dan zag hij Rika achter het teeblad zitten; twee rakkers stoven de kamer in, en geketend werd zij naar het gevang gesleept, waar een bos stroo en de muziek uit Gounod's kerkerscène haar beidden.

(Sot volgt.)

ED. COENRAADS.

KERSTNACHT.

De wereld ligt verstijfd en kil,
De winterdood waart om, en stil
Dekt hij met witte waden dicht
Der aarde vale aangezicht —
Ga slapen, slapen.

Gij breedgewelfde aardeborst,
Vol levenslust en liefdedorst,
Genoeg genoot gij lentegeuren
En zonnegloed en blijde kleuren;
Nu heerscht mijn rijk, mijn zijt ge nu,
In enge doodkluis leg ik u
Te slapen, te slapen.

Zwaar woedt de duist're winternacht,
Weg vaagt zijn kleet de laatste pracht,
De aarde wordt een doodengroef,
Een stemme klaagt, vol droef gezoef,
Van sterven, sterven.

Maar hoor! — Uit 't stille winterwoud,
Rijst daar een lied, dat ruischt door 't hout?
En zie! — breekt daar door 't nacht'lijk duister
Een glanzend licht vol blanken luister?
't Klinkt als gezang uit kindermond,
Van tak tot tak gaan lichtjens rond,
Een englenkoor uit hemelsche oorden
Juicht bij schalmei- en fluitaccorden:
't Is Kerstnacht! Kerstnacht!

En kijk! — als in een wonderdroom —
Ontwaakt ten leven iedre boom,
Het bosch beweegt zich; heel de stoet
Trekt vroolijk steewaarts, en ten groet
Zwaait het zijn groene sparremeien:
Ontwaakt! nu naken blijder tijen,
't Is Kerstmis! Kerstmis!

Daar vindt het poort en deur ontsloten,
Met jeugdgejubel zich begroet,
En meen'ge raamboog straalt omvloten
Van levend warmen kaarsengloed.
Nu is de macht der Nacht gebroken,
Het licht der Liefde is ontstoken.
En vriend'lijk glimlacht Onze Vader:
Weest blij, verheugt u al te gader,
't Is Kerstfeest! Kerstfeest!

G. DE GRAAF.

Naar het Duitsch van Ernst von Wildenbruch.

VAN AFRIKA'S NOORDKUST. DE OASE.

VAN AFRIKA'S NOORDKUST.

NOMADENKAMP.

ALS de *douar* 1) haar kamp opslaat, is dit in een oogeblik klaar, maar het gaat gepaard met een groot kabaal vooral van de vrouwen, die luid lachen en gekheid maken, van de kinderen, die gillende en joelende de lastdieren bijeendrijven, van de kameelen, die luidbrullend tot knielen worden gebracht en ten slotte van de grijze, magere wolfshonden, die op een oorverdoovende wijze blaffen en jankend om het geheel rondrennen. De tenten, onregelmatig van vorm en steunend op talloze willekeurig geplaatste stokken, zijn laag, zeer ruim, donkerbruin of roodachtig van kleur met soms fraaie patronen er in geweven en zoo dun, dat men vaak van buiten naar binnen en bijna altijd van binnen naar buiten door het weefsel heen kan kijken. Het is ons nu duidelijk, dat een van de eerste beginselen der nomadenwelvegigheid is, om zich niet bij een ander mans tent op te houden, als men er niets te maken heeft.

In den regel is de tent aan de schaduwzijde opgeslagen en ziet men dan de vrouwen er voor bezig met lezen of malen van graan, het wrijven van *couscous* 2) en het spinnen of weven van wollen kleding, tenten en kleine tapijten.

Daar binnen ligt in de meest artistieke wanorde het hebben en houden van de bewoners dooreen: huisraad, zadels en tuigen, steenen graanmolens, de groote *sah'a's*, houten borden, waarop met de hand de verschillende daarvoor benodigde meelsoorten tot *couscous* gewreven worden, de *keskas* (*couscous*stoomer), een steenen gaatjespan, waternappen van dicht ineengevlochten *alja* 3), zoo dicht, dat men er uit drinkt en er door het inwerpen van heete steenen zelfs water in kookt, *tellis* (reiszakken) en, last not least, de *djerbi*, het tent-tapijt, dat, waar het uitgespreid wordt, al wat er op of om is in zijn atmosfeer van stille voornaamheid trekt. De feestkleding, mogelijk ook kleindien der vrouw, of het kapitaal van den eigenaar, zijn geborgen in eenige met helle kleuren beschilderde kisten, op de hoeken en bij de sloten met geelkoper beslagen.

Thuis brengen de heeren den dag door met rijden, jagen, dammen of zalig nietsdoen; urenlang kan men dus in de schaduw der tenten de gezinshoofden in onbeweeglijke peins-houding zien zitten, een houding, die op het heetst van den dag in een liggende overgaat. Hoogstens houden zij het vuur aan, dat vaak met kameelenmest gestookt wordt.

Een eigenlijke slaappleaats is niet te ontdekken, beddegoed is

onbekend, evenzoo stoelen of tafels, zijnde moeder aarde, al of niet bedekt met tapijten of fragmenten daarvan, voor dat al de plaatsvervangster, waarbij de *burnous*, zoowel staatsiekleed als eenmaal lijkwade, hoogstens als deken fungeert.

In deze tent-woning brengt de nomade der Saharah een groot deel van zijn leven door, want vergeet niet, dat hier voor den heer der schepping arbeid schande beteekent! Zijn voornaamste werk zal zijn, zoo noodig, eens per week ter markt te gaan, wanneer de tijdelijke verblijfplaats toevallig in de nabijheid daarvan is opgeslagen. Hij zal dan te paard, per ezel, desnoods te voet, de 30 à 40 K.M. er heen afleggen alsof het eenige passen waren, hetzij om er zijn schapen te markten of om er... een doosje lucifers te koopen. Dit alles echter is in werkelijkheid slechts bijzaak. Hoofdzaak toch van het marktbezoek zal zijn het vernemen van het laatste, vooral politieke, nieuws, dat op deze manier raadselachtig snel zijn weg van de havenplaatsen naar het hartje der Saharah zal vinden, slechts in omvang en kleurrijkheid toenemende met den afstand en het aantal tongen, dat het passeerde. Maar dit laatste is niet iets specifiek Arabisch!

Een van de belangrijkste en meest inspannende bezigheden der vrouwen is het vullen aan bron of put en daarna terugtorens der zware geitenhuiden met water. Dit geschiedt in den regel 's morgens vroeg en 's avonds voor zonsopgang. Van alle kanten komen de vrouwen en meisjes dan op de put of bron af en houden er, vroolijk lachende en gekheid makende als altijd, een ware dames-societeit.

Het gezicht reeds van een bron en meer nog het geluid van stroomend water schijnt op al wat Arabier is een opwekkende werking te hebben. Maar het is waar, eerst hier leert men beseffen, wat water eigenlijk is in het organisch leven.

Nu zullen alle rechtgeaarde huismoeders schrikken van de mededeeling, dat Arabieren in het Zuiden zich om zoo te zeggen nooit wasschen. Hoogstens wordt de *burnous* van den heer en gemaal, als deze een deftige gemaal is tenminste, bij enkele zeer bijzondere gelegenheden met een minimum hoeveelheid water behandeld. Maar laat ons niet vergeten, dat water voor een Arabier zoo iets is als wijn of melk voor ons. En wordt niet als een rareiteit gemeld, dat Mevrouw Nero geboren, als ik 't wel heb, Poppea zich baadde in de melk van zeker dier, waarvan gezegd wordt, dat het den steen, waaraan het zich eens gestooten heeft, nimmer vergeet?

VAN AFRIKA'S NOORDKUST. SAHARAH. HET GEBIED DER DUINEN.

Ook heeft de Saharah niettegenstaande het er soms zeer stoffig en zandig is, de vriendelijkheid u niet vuil te maken. Alles is, om zoo te zeggen, absoluut droog, elk vochtdeeltje wordt in een minimum van tijd in de oven-atmosfeer opgenomen. Het product onzer zweetklieren heeft geen gelegenheid zich op de huid tot klantheid neer te slaan. Eer het zoo ver is heeft de dorstige atmosfeer het reeds te pakken. Zoo blijft de huid perkament-droog, evenals de kleeren, die wij dragen en kan witte kleeding door uitkloppen en borstelen gereinigd worden als een stoffen sleepjapon na een Zondag-wandeling. Te Ghardaia, waar wij ons de weelde konden veroorloven ons dagelijks te wasschen, gaf het rondloopen met vochtig gelaat een gewaarwording zich met aether in plaats van met water gereinigd te hebben, zoo hevig was de afkoeling der huid door de snelle verdamping. Een petroleum-blik water, op den vloer uitgestort, was na eenige minuten volkomen verdampt.

OASE.

Een onmetelijke horizon, dagen en dagen lang, met een koperen hemel boven een roodbruine, rossige, pulver-aarde, een temperatuur van 115 à 120° in de schaduw, zonder boom of struik. Dan plotseling een halt houden van allen om neer te blikken in een diep dal, als in een droom-zee van donker wuivend groen, dat 280.000 palmen spreiden over de oase. Men denkt aan een nieuwe „mirage”, een nieuw waanbeeld; maar de kleur en het leven van het geheel, die wonderlijke, licht goudgeel getinte stad op den achtergrond, als een reusachtige bijenkorf op een rotsheuvel de suikerbrood-vormige minaret er uitstekend, alles van licht laaiend, maar vooral die koelte belovende zwarte schaduwplekken, maken het geheel tot werkelijkheid van een spoedig te smaken genot van loofbeschutting, rust en overvloedig, frisch water. Ja, vooral van water, want de laatste week hebt ge, terwijl de thermometer in de schaduw toch nimmer beneden de 100° daalde en den heelen dag de zon elk onbedekt plekje als met gloeiende naalden schroeide, feitelijk nergens goed, zuiver, koel water kunnen krijgen. Water, waaraan ge een kortaantwoordig behoefte hebt gekregen, water, waaraan ge het overaant mogelijk was uw knagende dorst te stillen, terwijl ge van breede beken, stroomende kranen, bruischende rivieren onmiddellijk ging droomen, zoodra ge in slaap waart, niettegenstaande de hitte van den blooten grond door uw kleeren dringend u aanvankelijk ook slapende is bijgebleven. Water, dat nu eens

troebel, dan brakachtig, elders weer magnesia-houdend was en soms totaal ontbrak. Water, dat een uur nadat ge er uw veldflesch mede had gevuld, lauw en flauw was geworden, alsof het te vuur had gestaan, maar dat ge toch bij hoeveelheden van eenige liters daags wel naar binnen moest spoelen om eenigermate aan dat ondraaglijk onleschbaar dorstgevoel tegemoet te komen.

Maar hoe ter wereld zijn hier in dit oord menschen kunnen gaan wonen, hoe konden hier op een betrekkelijk kleine oppervlakte een zestal niet onbelangrijke steden ontstaan? Want ge behoeft het dorre, hopeloos woeste, geelbruine rotsland, dat de oase, groen eiland, als omknelt, slechts aan te zien, om de overtuiging te krijgen, dat alles hier door menschenhanden tot stand moet zijn gebracht en dat de eerste bewoners hier geen beloofd land kunnen gevonden hebben. Het antwoord op die vraag is: godsdienstige overtuiging. De bewoners van de Mزاب toch zijn *berbers*, behoorende tot de Mohamedaansche sekte der *ibaditen*, puriteinen onder de volgelingen van Mohammed, die door hun geloofsgenooten als kettters beschouwd werden en worden. Daarom gloeit tot op den huidigen dag haat tusschen Arabier en Mozabiet, daarom werden zij reeds in de X^e eeuw uit den *Tell*, het kustgebied van Noord-Afrika, verdreven en moesten zij zich vestigen nog verder Zuidelijk, op de plek, waar nu de oasen van *Ouargla* zijn. Ook hier liet men hen niet met rust, ook hier was hun noeste vlijt tevergeefs geweest en opnieuw besloten zij de woestijn tusschen zich en hun vervolgers te plaatsen. In het woeste, naakte, regenarme dal der *Chebka*, gelukte het hun na ontzaglijke inspanning en eeuwenlange arbeid, de bloeiende oasen te doen ontstaan, in welks schaduw wij nieuwe krachten zullen gaan verzamelen voor het ons wachtende tweede gedeelte van de reis.

Een wonderlijk en toch sympathiek volk die Mozabieten. Zij zijn klein, vaak gezet en gewoonlijk van een blankheid om een Noord-Europeesche jongedame naijverig te maken. In tegenstelling met de Arabieren zijn zij in geen enkel opzicht krijgshaftig of strijdlustig. Zij zagen de vestiging der Franschen in hun gebied in 1882 dan ook zonder groot leedwezen, omdat zij nu zeker waren, dat hun strenge godsdienstige leerstellingen geëerbiedigd zouden worden, en zij niet langer noodig hadden tegen aanvallen van Zuidelijke nomaden en Noordelijke hebzuchtigen te steunen op de krijgshaftige Arabieren-stam der *Châmbaas* van *Milili*, een steun, die jaarlijks veel geld kostte en die toch alles behalve afdoende bleek, want ook de *Châmbaas*

VAN AFRIKA'S NOORD

haten de Mozabieten in hun hart. Nu hebben de Franschen er een klein fort gebouwd en daar zij bovendien veel verder Zuidelijk hun sfeer van invloed hebben vooruitgebracht, leven de Mozabieten sedert zoo veilig als in Mohammeds-schoot. Door hun handel en de zorgvolle bebouwing hunner oasen zijn zij tot rijkdom gekomen; feitelijk zijn het de kapitalisten der woestijn. Bovendien trekken de mannen er op uit om elders geld te verdienen en in nagenoeg alle steden van Algerië hebben de Mozabieten hun winkels, waar zij vooral vleesch, groenten of kruidenierswaren verkoopen en niettegenstaande de scherpe concurrentie van Roumia, Joden en Mooren . . . rijk weten te worden. Dit is waarschijnlijk niet alleen te danken aan den handelsgeest en ijver van dit volk, maar ook aan den onderlingen band van wederkeerig dienstbetoon, die hen, waar zij zich ook in Noord-Afrika hebben gevestigd, vereenigd houdt. Bovendien is in elken stad van Algerië, waar Mozabieten zijn, een plaatselijke bond ter behartiging hunner belangen op elk gebied.

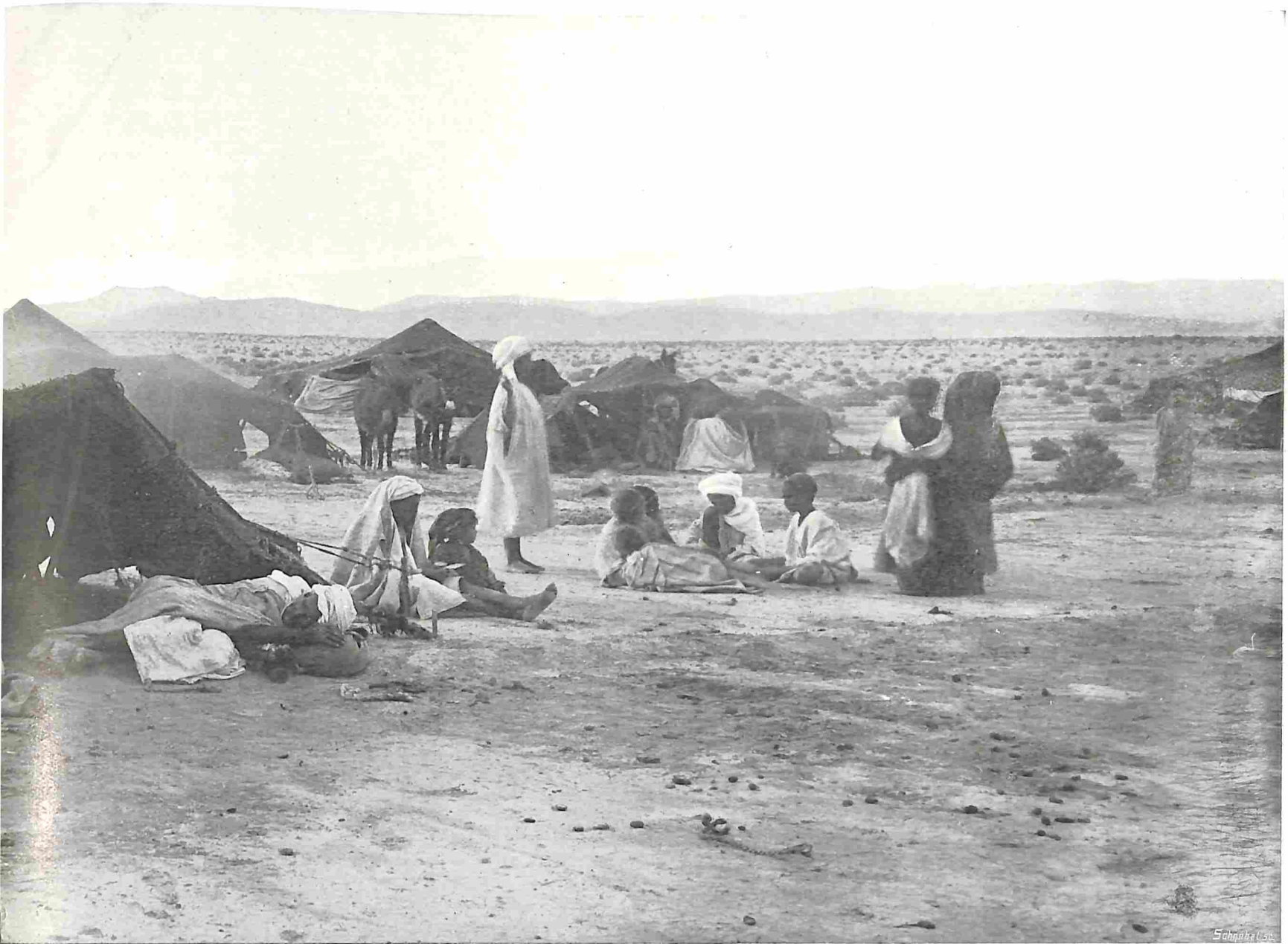
Van tijd tot tijd keeren zij naar de *Mzab* terug, om vrouw en kinderen op te zoeken, die de mannen nimmer op reis volgen. Vertrekt de echtgenoot, dan laat hij een broek achter, die het hoofd van het gezin gedurende diens afwezigheid min of meer symbolisch moet vertegenwoordigen. En dat de macht van dit symbolisch kleedingstuk groot moet zijn in de *Mzab*, blijkt wel daaruit, dat, naar men zegt, het hoofd des gezins na terugkomst soms onverwachte vaderweelde wacht.

Toch zijn die Mozabieten in elk opzicht zeer streng van zeden en deze schijnbare tegenstrijdigheid is weer een van de vele zaken in het leven der Oostersche volken, die wij nu eenmaal niet begrijpen. De Mozabieten leven eenvoudig en sober. Niet alleen raken zij niet aan alcoholhoudende dranken, maar zelfs koffie en tabak zijn voor hen verboden artikelen en voor vele is het nemen van een snuifje een uitspatting. En in hun heiligste en tevens rijkste stad *Ben-Isguen*, werd ons vriendelijk verzocht niet te rooken. Dit geschiedde in het huis-der-gasten, waar de caïd ons plechtig dadels en zout aanbod ten teeken van gastvrijheid, een gastvrijheid wel te verstaan, die niet toeliet, dat wij, Christenen, den nacht binnen haar muren doorbrachten. Trouwens geen vreemde is het vergund binnen haar 15 M. hooge, met torens en rondeelen versterkte, stadsmuren te wonen. Wat aan vreemden in *Ben-Isguen* moet zijn, vindt een verblijfplaats buiten den muur. Daar hebben de Franschen, de oude gebruiken des lands terecht en verstandig eerbiedigend, dan ook hun school gebouwd.

Maar met dat al zijn de Mozabieten een zachtaardig, goed'g, gastvrij volk; men bemerkt dit niet alleen aan hen zelve, maar ook aan de talrijke negers en negerinnen, die in hun prille jeugd op geheimzinnige wijze uit den Soudan aangebracht, hun leven in dienst der Mozabieten slijten, die geheel van hen afhankelijk zijn, die niet naar hun land terug kunnen, — niet alleen vanwege de woestijn, die hen daarvan scheidt, maar ook omdat zij zelfs niet juist meer weten, waar dat land precies gelegen is, hoewel zij, als men hun dit vraagt, met een vaag gebaar het Zuiden aanwijzen. Want ook bij deze negers, die wij niet gaarne slaven zouden noemen, maar die evenmin beantwoorden aan hetgeen wij onder vrijen verstaan, blijft het bijna instinctmatig verlangen naar hun geboortegrond bestaan en als zij boven in de kruinen der wuivende palmen, bezig met het verzorgen der bloemtrossen of het plukken der vruchten, den Zuidelijken horizon zien, klinkt van alle kanten, dichtbij en veraf, het eigenaardig droefgeestig, zwaar keelgeluid van hun zang, die meestal een ode is aan den onbekenden geboortegrond, daar gelegen, waar de zon staat in het middaguur.

Zij zijn talrijk, die negers en negerinnen, welke in de tuinen met hun palmboomen en hun 1240 putten van een tachtig meter diep, het ambt van tuinier vervullen en wij mochten hen al eens gaarna leiden als onze Mozabieten. Altijd kwamen zij, meestal prachtig gevormd, met een goedigen glimlach, waarbij de fraaie witte tanden in hun zwarte omlijsting als gepolijst ivoor schitterenden, ons tegemoet op onze veldflesch wijzende. En, inderdaad, die moest bijna altijd van een nieuwen inhoud worden voorzien. Dan ging de leeren zak 80 meter omlaag, moest tachtig meter, door den inhoud geducht zwaar, opgeheschen worden, alléén voor ons. Want als de enkele liters voor onze veldflesschen noodig, er uit waren, werd de geheele overblijvende waterschat weggegoten, daar geen water door deze streng geloovigen mag worden gebruikt, dat, zelfs door een ongeloofige veldflesch is beroerd.

Maar welk een reusachtige arbeid, dat putten, dat dagelijksch besproeien van deze tuinen der oase, die door hun onvergelykelyk weelderigen plantengroei, hun rust, hun zacht vogelgezag en geheel zijnd, gepiep der merkwaardige wijze in harmonie met het Eden doet denken. Om elk der 60.000 palmboomen, aan een andere plant, boom of struik is een dammetje van leem van een decimeter hoogte en een middellijn van ruim een meter gelegd. De aldus gevormde kommen staan door eveneens leemen

KUST. NOMADENKAMP.

goten in verbinding met een ruimere goot, welke haar oorsprong vindt in een groot reservoir, dat tegen den put aan is gebouwd.

Door middel van twee groote lederen zakken, die zich zeer vernuftig, zodra zij zijn opgehaald, boven het reservoir automatisch ledigen, wordt dit laatste gevuld. Het ophalen dier zakken geschiedt door kameelen en ezels; soms, als de zakken zeer groot zijn, loopen beide dieren aangekoppeld samen voor één zak. Als het reservoir gevuld is, en de zon het water op temperatuur heeft gebracht, trekt de tuinman een prop uit en nu stroomt het water de goot in. Om echter zo min mogelijk van het kostbare vocht te vermorsen, worden de kommetjes, aanvangende met dat om den dichtst bij geplaatsten boom, achtereenvolgens gevuld. Dit gaat heel gemakkelijk, daar de toegang er toe eenvoudig gesloten is met een prop van oude kleedingfragmenten. Zoo krijgt iedere boom en iedere plant dagelijks zijn kom vol. Het plantenleven is dus hier, wat het water betreft, op rantsoen gesteld en men moet erkennen, dat het er wel bij vaart. Welk een pracht en welk een rijkdom! Onder het hooge luchtige palmenloof, dat, als gesteund door de slanke zuil-stammen, aan een hoogen koepel doet denken, staan reusachtige vijgenboomen, die elk door hun talrijke stammen, hun daarnaast granaat-, abrikozen-, perziken-, mispel- en andere vruchtboomen in overdaad van vrucht of bloem en tusschen en boven dit alles kronkelen zich van palm tot palm de arm-dikke, reusachtig lange stammen der druivenplanten, prijkende met prachtige vruchtrossen en daarover weer, als nederigen onder de voorname, struiken en kruiden voor bloemteelt of huishoudelijk gebruik. Is het wonder, dat het slechts een enkelen zonnestraal gelukt zich als een flits met moeite een weg te banen door dit alles en op den bodem een goud-cirkeltje te tooveren en dat men, zich in een schaduw van zij het dan ook meer dan 100° uitstrekkend, een de jeugdfantasiën herinnert van woudmysteries aan Amazone of Orinoco?

Ieder dier tuinen heeft natuurlijk zijn eigenaar; om elken tuin is een leemen afscheiding te herkennen, al is deze gewoonlijk voor een deel in puin gevallen. Maar voor ons of eigenlijk voor niemand zijn zij afsluitingen. Wij zwerven vrij door dit sprookjesland en treffen wij een enkelen maal den eigenaar, welnu, na een wederzijdschen, vriendelijken groet komt hij ons tegemoet, vult ons den helmhoed met vruchten en vraagt of ons water nog frisch is.

De oasen hebben iets wat men bijbelsch zou kunnen noemen. En niet de oasen alleen. De overweldigende indruk van dat machtige Saharahlandschap met zijn reusachtige, ruime, dreigende horizonnen des daags, zijn geheimzinnige lichtnachten, waarder stilte een ziel schijnt te hebben en te leven, doen het sluimerend godsdienstig besef, dat elk mensch in zich omdraagt, ontwakent. De Saharahvolken moeten daarom wel geloovigen en streng geloovigen zijn en als zij zich bij het avondgebed naar het Oosten keeren en ter aarde werpen, wekt deze beweging een neiging tot navolging. Hier vindt men het terugkeeren, dat zonen en bedienden van een verre reis terugkeeren, vader begroeten, door eerbiedig met de lippen den zoom van het opperkleed te beroeren; hier is het voorbijgaan van een begrafenisstoet, waarbij de doode, gehuld in zijn burnous, op een plank wordt weggedragen, terwijl de volgelingen klaagliederen aanheffen en zich asch op het hoofd strooien, geen oud-testamentische merkwaardigheid, maar treffende natuur. Geen wonder, dat de woestijn Gustave Doré gediend heeft ter verluchting van den Bijbel. Een kunstenaar als hij, kon, bij hetgeen daar de omgeving hem deed niet anders leveren.

(Wordt vervolgd).

1) Nomadenstam. 2) Nationale meelspijs. 3) Grassoort uit het noordelijk steppengebied, bijzonder geschikt voor fijn vlechtwerk.

REGENDAGEN.

Het weer blijft los. Een domkop, die wordt kwaad,
In plaats van na zoo'n laatste bui te zwijgen!
't Is nauw wat zon, of booze dampen stijgen
Op, ballen saâm en — 't is al weer zoo laat.
Wij, die er bij staan, zijn haast desperaat;
Toch wed ik, dat wij rust, goed weertje krijgen,
Dat alle teekenen ten goede neigen;
Maar 'k zeg maar niets omdat het toch niets baat.

Er 's anders over 't weer hier in 't pentsion
Het noodige gezegd. 't Was ook ontzettend.
Wat een bedorven dagen en humeur!
Maar, ruik je 't wel? 't Wordt beter. Er is geur
Van bloesems in de lucht. — Je wordt opletterend,
Als je zoo lang moet leven zonder zon.

J. H. DE VEER.

A CHRISTMAS-CAROL.

T WAS dat jaar een witte Kerstmis, heelemaal naar den zin van de boeren, die zeiden: „'n Witte Karstm's geeft 'n greune Paosch". Blank was het overal, de boomen en struiken en huizen, alles droeg de witte vacht, en het heldere winterzonnetje scheen vroolijk over die witte wereld, en deed de sneeuw glinsteren en schitteren. Maar ze smolt niet, 't werd geen dooi, want toen 's morgens op het plechtige luiden der klokken in den ouden dorpsstoren, de kerkgangers opgingen naar het bedehuis, dat daar zoo ernstig stond met den blinkenden haan en de schitterende, vergulde kruisen op het besneeuwde dak, toen knarste en kraakte het op den stillen landweg onder hunne voetstappen. En toch, al dooide het niet, het was toch ook heelemaal niet koud; het zonnetje scheen zoo lekker, en de koude Noord-Ooster was eindelijk tot bedaren gekomen, zoodat velen zich lieten verlokken tot een wandeling door 't besneeuwde bosch, enkelen gingen in een bontgekleurde ar onder vroolijk belletjesgerinkel, sleeën, en de jeugd trok met priksleedjes naar de helling, en had er net zooveel pret, als de Davoser toeristen met hunne bobs.

'k Was er 's middags in m'n eentje op uit gezaan, om te zien wat daar in het winterbosch te koop was, als „de natuur onder haar lijk wade te rusten ligt" zooals de dichters zeggen. In het begin was het nogal druk op de wandelpaden, maar langzamerhand werden de menschen schaarscher, hier en daar nog een wandelaar, die vlug aanstapte door de lanen, dan eindelijk niemand meer. Ik was gekomen op een afgelegen plekje, slechts door een smal paadje, dwars door het eikenhakhout te bereiken, ver van de wegen der menschen, een plekje, waar de beek plotseling te voorschijn komt om een hoek, en groote pijnen zich sinds jaar en dag in het kristalheldere water spiegelen. Ik had gedacht, dat het water bevroren zou zijn, maar vlot en vrij als altijd vloeide het langs de bemoste boorden; ik had ook gedacht er mijn vriend het ijsvogeltje aan te treffen, met zijn schelle kleuren groen en paars en kobaltblauw, en had me er al een voorstelling van gemaakt, hoe mooi die zouden afsteken tegen al het wit rondom, maar de ijsvogel was er niet, zeker weggetrokken, de beek langs, naar den Rijn toe. Toch had hij er den vorigen zomer gebroed, 'n oud rattegat onder de jeneverbes op den hoek vormde de alcedo-villa, en als een der vogels uit het hol keek, kon hij de beek stroom op- en stroomafwaarts zien. Maar ze vlogen haast altijd tegen den stroom in, onder de dennen door, want aan den anderen oever liep het pad naar de boschwachterswoning, en sinds iemand daar eens op hem geschoten had, verreed hij dien kant zooveel mogelijk. Enfin, zooals ik reeds zei, de ijsvogel was er ook niet, mijn illusies met hem vervlogen, en ik stond in gedachten geleund tegen de rosse schors van een glanzenden pijnboomstam, toen uit het kreupelbosch aan den overkant een bruin diertje te voorschijn kwam, heel langzaam, voorzichtig rechts en links rondkijkend, 'n konijntje. Hij zag me niet, of nam tenminste geen notitie van mij, liep omzichtig naar het water toe, besnuffelde het, dronk er echter niet van, knabbelde en passant een paar grassprietjes af, en huppelde toen tusschen de beek en het hakhout in de richting van het boschwachtershuis, waar een stuk boerekoolland een eind vooruitschoof in het bosch. Hij ging zeker eens kijken, of de kool al te genieten was, en jawel hoor, een paar minuten later kon ik om een hoekje zien, hoe hij schichtig zat te eten aan de groene blaadjes.

Foto R. Keart n. ROODBORSTJE IN DE SNEEUW.

Foto R. Kearton.

A CRISTMAS-CAROL.
ROODBORSTJE.

Op gevaarlijk terrein, dacht ik bij mezelf. Mijn naderbijkomen joeg den langoor de struiken in, en ik wandelde door naar den boschwachter, dien ik achter zijn huisje aantrof, bezig met hout-hakken. „Zoo meneer, bin je daor weer es, 't is noe wel aardig um in 't bosch te kuieren!" verwelkomde hij me. 'k Bleeft wat bij hem staan praten, en toen hoorde ik opeens een scherp geaccentueerd snikkerikkik bovenop den besneeuwden takkenhoop, waarvan de houthakker telkens een klein te maken knuppel afnam. „O, daor heb je 't roodborstje weer, die komt me altoos gezelschap houwen, als ik an 't hakken bin", zei de man. En ja, boven op zijn verheven standplaats zat vriendinnetje rube-cula ons met schuingebogen kop aan te kijken, zich blijkbaar verwonderend over den pas gearriveerden vreemdeling in haar gebied.

Toen, met het oog op het aardige tooneeltje voor mij, het sympathieke vogeltje met zijn groote, zielvolle en vertrouwelijke kijkers, en de forsche, blauwgebuisde boschwachter, werkend in het witte landschap, met den helderblauwen hemel er boven, moest ik onwillekeurig een oogenblik denken, hoe mooi de woorden uit Michellet's gedichtje hier werden verwezenlijkt:

„Je suis le compagnon
Du pauvre bûcheron...."

Het doet zoo eigenaardig, zoo plechtig aan, het roodborstjeslied op Kerstdag. 't Kleine vogeltje met zijn roode borst scherp afstekend tegen de witte omgeving, zijn gevoevol liedje onophoudelijk ten beste gevend, hoog op de dunne pootjes, van alles in de buurt notitie nemend, is het altijd een tooneeltje vol afwisseling en gratie, een tooneeltje, waar men niet moede wordt, telkens weer naar te kijken en van te genieten.

Ik wil niet beweren, dat zijn zang zoo buitengewoon mooi is, o neen, de meeningen daarover loopen nogal wat uiteen. Er zijn zelfs menschen, die den roodborstzang hooger schatten dan dien van den nachtegaal, maar er zijn er ook, die meenen hem het beste te kunnen imiteeren, door met een droge kurk over een flesch te strijken! Ge ziet, een kwestie van smaak, waarover niet te twisten valt.

Doch de manier, waarop het wordt voorgedragen, het zich geheel overgeven aan den zang, de extase, die hem bezielt, en de bijkomende dingen: de roode, gloeiende winteravondlucht, het besuikerde, stemmige naaldengroen, en op een uitstekenden tak het vogeltje, flink rechtop, den staart haast loodrecht naar beneden,

de vleugels een weinig nonchalant hangend, dat alles draagt er toe bij, dat het roodborstje zoo geliefd, zoo sympathiek is voor hem, die er eenmaal kennis mee maakte. Zijn lied is een aanschakeling van allerlei fantasie, niet onder woorden te brengen, maar toch van een grooten tonenrijkdom, en met buitengewonen ijver voorgedragen. Kristalheldere, parelende klanken, sommige heel hoog, zoodat men zou gaan denken, dat zijn stem zou overslaan, dan ineens weer afbrekend, en een octaaf lager even vlijtig vervolgd, wisselen af met allerlei tjiiiiii

Foto R. Kearton.

CHRISTMAS-CAROL.
ROODBORSTJE.

en tjüüüü-roepen, om, na een plotselinge arpeggio, in een knetterend snikkerikkik over te gaan. 't Duurt soms wel vijf minuten aan één stuk, het roodborstjeslied.

Als ge er het minst op verdacht zijt, breekt hij het af, en maakt snel een sprong, linksom op hooge pooten, kijkt u nieuwsgierig, haast onderzoekend aan, snikkert, zakt plotseling door in zijn knieën, snikkert nog eens, springt nerveus rechtsom, en staat met hangende vleugels in de sneeuw, om zijn gezang te vervolgen. Aan die zenuwachtige, onverwacht-schokkende bewegingen kent ge op verren afstand, als er nog geen kleur of gezang te onderscheiden is, de roodborst al heel gauw van andere vogels.

'k Hoop voor u en mij, dat we dezen winter weer een witte Kerstmis zullen krijgen. Ga er dan ook eens op uit om roodborstjes

Foto R. Kearton.

A CHRISTMAS CAROL. ROODBORSTJE.

te hooren, ginds in 't besneeuwde bosch. Ze zitten 't heele land door, en wie niet in de nabijheid der bosschen woont, vindt in de struiken op een boerenhof, in de duinen en de parken, of, als ge wintervoer strooit, ook in de gesmaade stadstuintjes den vroolijken zanger. Den lezer-wandelaar heil op zijn tochtje!

Eind Nov. 1911.

A. B. WIGMAN.

HET OPONTHOUD.

TOEN de trein in het station, waar hij twee minuten wachten moest, arriveerde, verwittigde een bord den reizigers, dat zij pas over een uur vertrekken konden, daar er een ontsparing op de lijn plaats had gehad. Mijnheer Malville, lid der Academie, las met leedwezen deze regels, terwijl hij ongeduldig het portier uitkeek. Hij kwam zoo juist van een reis terug, welke hij als afgevaardigde ondernomen had tot het bijwonen der onthulling van een monument, en hij dacht met een beetje boosheid aan de rede die de minister bij de plechtigheid had uitgesproken. Ach, Zijne Excellentie had weinig begrip van de beteekenis van den ouden collega, wiens standbeeld nu in nieuw marmer onder de boomen op het pleintje der provinciestad prijkte, en hij dacht aan zijn eigen redevoering, die door alle bladen was overgenomen.

Om zich een weinig te vertreden stapte hij op het perron en liep een paar passen heen en weer. De eerste rozen pronkten reeds in het tuintje van den stationschef. Van het exercitieveld klonk nu en dan militaire muziek. Een bijzondere zachtheid was er in den lenteavond.

Een gewone reiziger zou naar het buffet zijn gegaan, maar een intellectueele als mijnheer Malville stapte naar het boeken stalletje.

De verkoopster zat tusschen hare romans en geïllustreerde bladen een kous te breien.

Het Academiëlid bekeek een waier van prentbriefkaarten, waarop oude kasteelen, boschpartijen, kerktorens, enz. waren afgebeeld, en bemerkte plotseling een paar van zijn eigen werken op een van de planken.

Hij nam er een uit en bladerde het door. De verkoopster meende, dat zij door een beetje te praten hem tot koopen wel animeeren zou.

— Dit boek is heel mooi, mijnheer, ik heb er al acht van verkocht.

Mijnheer Malville glimlachte alsof hem een compliment gemaakt werd, en antwoordde kinderlijk:

— O, juffrouw. U bent wel vriendelijk. En hij zette het boek weer bij de anderen op de plank.

Teleurgesteld keek de vrouw hem aan. — Neemt mijnheer het niet? Heeft mijnheer het misschien al gelezen?

— Ik heb het gelezen, juffrouw, en, wat meer zegt, ik heb het zelf geschreven.

— Mijnheer Malville? riep de vrouw uit.

— Ja, die ben ik, juffrouw.

Zij legde haar breiwerk neer en begon heel ontroerd: — Neem me niet kwalijk, mijnheer, maar ik ken u dan al lang. Ik heb hier een vriendin, die... och, hoe

zal ik het zeggen! Dora Lilaire is hier... Zij is het juist, die mij aangeraden heeft uwe boeken aan te schaffen. Wij lezen ze zoo onopengesneden... Zoudt u haar niet eens terug willen zien?

Mijnheer Malville glimlachte niet meer.

Was Dora daar? Het was dertig jaar geleden, dat hij van haar weg was gegaan om te trouwen. En was zij nu hier in dit station?...

Ineens zag hij haar blonde haar weer, haar kleinen wipneus; haar blanke armen en roode wangen zonder er bij te denken, dat die dertig jaar van het aardige vriendinnetje een oude vrouw gemaakt hadden.

Hij durfde het goedge menschen niet meer weigeren. Die was haar winkeltje al uit gelopen. — O, mijnheer, wat zal zij gelukkig zijn... ik moet u zeggen... Zij is met een spoorweg-ambtenaar getrouwd; en het zijn heele oppassende menschen. Zij is bewaakster aan de toiletten en het volgend jaar als haar man gepensioneerd wordt krijgt zij misschien het buffet... Wilt u meekomen, mijnheer?... Zij is alleen....

Hij volgde de vrouw, en zij kwamen bij de toiletten. Zij deed een deur open. Er was niemand.

Wilt u even wachten, mijnheer? Zij zal in de kamer van de lampenisten zijn: haar man is daar baas. Ik ga haar halen.

Het Academiëlid stond voor een spiegel en streek zijn lange grijze haren glad.

De vrouw kwam terug: — Maar dat is onbegrijpelijk!... Hier niet, en bij de lampenisten niet... en dat net nu u voorbijkomt... zij, die al meer dan vijftien jaar over u spreekt... wat jammer, wat jammer... maar ik ga ergens anders kijken.

Zij verdween opnieuw.

Op het perron, waar de eerste lantaarn werd aangestoken, riep een beambte: — Reizigers voor den sneltrein voor Parijs instappen!

Mijnheer Malville liep er heen.

Zijn dochter, die hij sedert den dood van zijn vrouw nooit alleen gelaten had, zou hem komen afhalen; zij zou vreeselijk ongerust zijn als hij er niet was; hij had getelegrafeerd. Neen, het kon niet... Trouwens wat hoefde hij een vrouw terug te zien, die hij dertig jaar geleden had laten zitten.

Hij bereikte zijn coupé en bleef daarvoor op het perron staan tot het laatste oogenblik.

Een sombere lila lucht hing in dit schemeruur over het kleine vreedzame stadje. Electricische bellen gonsden in het station als onzichtbare horzels in een steenen pot.

De conducteur kwam voorbij. — Voor den sneltrein voor Parijs instappen, alsjeblieft.

Hij stapte in.

Een laatste portier werd dicht gesmeten, een schel gefluit scheurde door de lucht, en juist toen de sneltrein zich in beweging zette, bemerkte de oude auteur aan het eind van het perron de courantenverkoopster, die radeloos gebaren maakte naast een gezette vrouw met een wit schort voor.

Hij wuifde met zijn hoed. De twee vrouwen zwaaiden met de armen... Bij het omgaan van een muur was het station eensklaps uit het gezicht, en mijnheer Malville, die den misvormden droom van zijn jeugd daareven teruggezien had, drukte het lichaam in de kussens en voelde, hoe er een dikke traan gleed langs zijn onberispelijk geschoren gelaat.

Naar het Fransch van LEO LARGUIER.

SLAKKEN.

SLAKKEN zijn bij uitstek lastige en onaangename dieren, daargelaten nog, dat zij een eenigszins weerszinwekkend voorkomen hebben.

Een van haar slechte eigenschappen is zeker wel, dat zij zeer vraatzuchtig zijn en in korten tijd heel wat schade kunnen aanrichten. Welke groentenkweker heeft niet eens wanhopig bij zijn slapanten gestaan, die door slakken geteisterd werden, welke bloemkweker zag niet eens honderden jonge zaadplanten in één enkele nacht door slakken verwoest en menig Orchideeënliefhaver stond met ingehouden toorn te kijken naar de bloemstengel van deze of gene zeldzame plant, die des nachts door een slak was vernield. Het zijn alleronaangenaamste dieren.

Toch is het merkwaardig om eens na te gaan hoe het mogelijk is, dat een slak in betrekkelijk korten tijd zulk een groote verwoesting kan aanrichten en ook hoe dikwijls vrij harde stengels door zoo'n dier kunnen afgeknaagd worden. Beziet men toch een blad of stengel, door een slak vernield, nauwkeurig, dan staat men er verbaasd over hoe zoo'n week dier zulk een scherpe snede kan maken. Dit wordt echter hem pas duidelijk, die de monde-deelen van zoo'n dier door een sterke vergrooting beziet en er dan op let hoe

Foto R. Kearton.

A CHRISTMAS CAROL. ROODBORSTJE.

Foto A. Sandijck. POORT VAN HET OUDE
MANNEN- EN VROUWENHUIS TE GOES, DATEEREND
UIT HET JAAR 1655. BOVEN DEN INGANG HET GEDICHT:
Tot hulp en Troost van Man en Vrouw In ruste ieder sijn tijt
Is opgerecht dit nieu ghebouw En tijnt van sijn leve slijt

hij die gebruikt. De tong van een slak toch is lintvormig. In rust ligt die opgerold in de mondholte, doch bij gebruik wordt zij afgerold en het blijkt dan, dat het inderdaad niets anders is dan een zaag met de tanden op het plat in plaats van langs de randen. Bij zeer nauwkeurige beschouwing heeft men waargenomen, dat er slakken zijn, die ongeveer dertigduizend van dergelijke tanden op haar tong hebben, waarvan zij er vier à vijfduizend te gelijk kunnen gebruiken. Wanneer men nu weet, dat deze tanden buitengewoon scherp zijn, dan laat het zich eenigszins denken wat een verschrikkelijk wapen zoo'n slakken-tong wel is. Het verhemelte van den slak is daarbij zeer hard, zoodat zij, wanneer zij een blad of stengel wil afknagen, die tusschen haar tong en verhemelte neemt en er met het grootste gemak een stukje afzaagt.

Opmerkelijk is ook de voorliefde, die deze dieren voor bepaalde planten hebben. Ieder kweker weet er van mede te spreken hoe de slakken uit een geheele partij planten steeds weder de zelfde kiezen en hoe moeilijk het dikwijls is sommige soorten op te kweken door de aanvallen, waaraan zij van deze dieren blootstaan. Daarbij zijn de slakken zoo vraatzuchtig, dat zij in korten tijd heel wat planten kunnen vernielen.

De vraag rijst nu natuurlijk op welke wijze deze vijanden te

bestrijden zijn en hiertoe zijn eenige vrij afdoende middelen bekend. Heeft men last van slakken in plantenkassen, dan is een der meest afdoende middelen zeker wel ze op te zoeken en te doodden. Hiertoe wacht men tot het des avonds goed donker is, waarna men met een lantaarn de planten, die geteisterd worden, goed nakijkt. Vrij zeker is men dan één of meer slakken te vinden, en herhaalt men dit zoeken gedurende eenige avonden, dan bestaat er veel kans, dat zij allen gevangen worden.

Heeft men een bepaalde plant, die door slakken wordt aangetast, zooals met bloeiende Orchideeën nog wel eens het geval is, dan vindt men een bandje watte, met de ruige zijde naar buiten, om de plant of de bloemstengels. Met haar slijmerige lichamen kunnen de slakken niet over de harige watte heen komen. Door goed zoeken, zal men ze dan spoedig kunnen vinden.

Heeft men last van slakken in een plantenbak, dan bestaan daar twee vrij afdoende middelen tegen. Kan men over voldoende versche slabladeren beschikken, dan legt men die tusschen de aangevallen planten. Slakken eten sla liever dan elke andere plant, zoodat er alle kans bestaat, dat zij de aangetaste planten met rust laten. Gaat men des avonds zoeken, dan zal men heel wat van het ongedierte, terwijl het zich aan de sla te goed doet, kunnen vangen.

Een ander middel is schoteltjes tot even onder den rand met bier gevuld tusschen de planten te zetten. Zij zijn daar zeer op verlekkerd, kruipen naar de vloeistof, vallen er in en des morgens vindt men een aantal heel of halfdode slakken in het bier drijven. Ook op deze wijze kan men in korten tijd een aantal slakken vangen.

Een ander middel, dat vooral op het vrije veld toegepast kan worden, is tabakstof, waar de slakken zeer gevoelig voor zijn. Deze stof is aan elke tabaks- of sigarenfabriek wel te krijgen. Op een stillen dag strooit men het tusschen de aangetaste planten en ziet men, dat er slakken op zitten, dan zorg men die vooral te raken. De tabakslucht schijnt de slakken te bereiden, zij kruipen uit haar schuulhoeken te voorschijn, doch worden, door het zich op en tusschen de planten bevindende stof geheel bedwelmd. Komt men den volgenden morgen, dan zullen de vraatzuchtige vijanden gemakkelijk overal te vinden zijn, terwijl die, welke door het stof geraakt werden, zullen blijken geheel of gedeeltelijk verslijmd te wezen, of er zout op haar was gestrooid. Bestrijdingsmiddelen zijn er dus ruimschoots voldoende.

E. TH. W.

HULSTEN.

OP geen enkelen tijd van het jaar worden de Hulsten meer op waarde geschat, dan juist tegen het Kerstfeest. Wanneer sneeuw en ijs de dreven en wateren bedekken; wanneer buiten de storm loeit en het vaak dikke regendroppels tegen de ruiten slingert, dan is het de tijd om binnenshuis gezellig feest te vieren. Tegen het Kerstfeest, het winterfeest bij uitnemendheid, versiert moeder dan de huiskamer met hulstentakken, tusschen wier glanzend-groene bladeren de koraalroode bessen glinsteren, hier en daar wordt er een kerstklok tusschen gehangen en de geheele kamer verkrijgt daardoor die innige gezelligheid, welke al de huisgenooten noopt om thuis te blijven en mede te vieren het feest van den winter.

Het gebruik van Hulstentakken bij het Kerstfeest is van zeer ouden datum en vooral in Engeland gaat het al eeuwen terug. Reeds bij de Kelten en Romeinen was het gewoonte tegen het feest van Saturnus hun huizen met deze takken te versieren en oude kerkelijke voorschriften verboden dan ook den christenen van dien tijd, dit heidensche gebruik te volgen. De pausen Gregorius en Augustinus begrepen echter, dat het verstandiger was om dergelijke volksgebruiken niet te bestrijden en verleenden aan deze aloude gewoonte een heilige sanctie.

Vele Engelsche schrijvers noemen in één adem de Holly, de Ivy en de Yew en meenen, dat die altijd te zamen gebruikt werden, toch is dit geenszins het geval en dat in vervlogen eeuwen reeds aan den Hulst de voorkeur werd gegeven, blijkt wel uit het volgende oud-Engelsche gedichtje, dat dateert uit het jaar 1456 en dat in de manuscripten van Harley bewaard is gebleven.

„Nay Ivy! nay, it shall not be wys;
Let Holy hafe the maystry, as the manner ys.
Holy stond in the halle, fayre to behold;
Ivy stond without the dore; she ys full sore a cold.
„Holy and hys mery men they dawnsyn and they syng,
Ivy and hur maydenys they wepyn and they wryng.
Ivy hath a kybe; she laghtit with the cold,
So mot they all hafe that wyth Ivy hold.
„Holy hath berys, as red as any Rose,
The foster and the hunters kepe hem from the does.
Ivy hath berys as black as any slo;
Ther com the oule and ete hem as she go.
„Holy hath byrdys, a ful fayre flok,
The Nyghtyngale, the Poppyngy, the gayntyl Lavyrok.
Good Ivy! what byrdys ast thou?
Non but the howlet, that cryes'How! how' ”.

Er zijn, vooral in Engeland, heel wat legenden betreffende de Hulst in omloop en ongetwijfeld heeft de volksnaam „Holly” daar ook gedeeltelijk aanleiding toe gegeven. Toch heeft deze

naam een geheel andere herkomst dan gewoonlijk wel gedacht wordt en stamt hij af van de oude woorden *hul* of *kul*, die waarschijnlijk hun oorsprong ontleenen aan het latijnsche woord *culmen*, een top of een punt. Hetzelfde woord vindt men terug in *Hulis* of *Hülse*, de oude Duitse benaming voor deze plant, in den ouden Franschen naam *Houls*, overgegaan in den tegenwoordigen *Houx*, alsmede in den oud-Nederlandschen en nog steeds gebruikten naam *Hulst*. De wetenschappelijke naam *Ilex* ontleent de Hulst aan een groenblijvend Eik, die reeds door Virgilius *Quercus Ilex* werd genaamd en wiens bladeren volkomen op die van hem gelijken.

Het geslacht *Ilex* is veel grooter, dan gewoonlijk wel gedacht wordt; het omvat toch niet minder dan 167 soorten, waarvan het meerendeel in de tropen wordt gevonden. Niet minder toch dan 60 soorten komen in Brazilië voor, terwijl de overige in West-Indië, Noord-Amerika, de Maleische staten, Australië, China, Japan, Noord-Afrika en Europa thuis behooren. De meest verspreide soort, de *Ilex Aquifolium*, wordt vooral in Engeland veel in het wild aangetroffen. Zoo bestaat het meerendeel van het onderhout in het bekende Epping Forest uit Hulsten, waar zij een zeer mooi gezicht opleveren. Ook bereiken ze daar te lande een bijzonder groote afmeting, waarvan het bekende exemplaar te Claremont een der fraaiste voorbeelden is. Deze boom heeft toch een hoogte bereikt van ongeveer 24 Meter en aangezien de Hulsten over het algemeen bijzonder langzaam groeien, wordt aangenomen, dat dit een der oudste exemplaren van Engeland is en dat hij reeds voorkwam in de wouden die destijds noordelijk Surrey bedekten.

Behalve de gewone Hulst zijn er echter nog verscheidene soorten, die hier te lande winterhard zijn en die tot onze fraaiste

GROOTE VRIJSTAANDE BONTE HULST
(*ILEX AQUIFOLIUM AUREA MARGINATA*).

sierheesters behooren. Vooral onder de bontbladige verscheidenheden komen zeer mooie vormen voor.

De Hulsten vormen hier te lande gewoonlijk heesters of laag blijvende boomen en aangezien zij zeer langzaam groeien, duurt het langen tijd voor zij zich tot boomen van eenige afmeting ontwikkeld hebben. De twijgen en jonge takken zijn bedekt met een glanzend lederkurk, dat dan zilvergrijs van kleur is en tusschen de donkergroene bladeren een zeer fraai effect maakt.

De bladeren van de Hulsten zijn lederachtig en glanzend groen. De afmeting en de vorm van de verschillende soorten echter loopen zeer uiteen. Zoo hebben die van *Ilex platyphylla* een lengte van 10 à 12½ cM. bij een breedte van 6 à 7½ cM., terwijl die van den *Ilex crenata* nog niet ten volle 2 cM. lang en ½ cM. breed zijn. Sommige soorten hebben lange, smalle bladeren, die bijna lancetvormig zijn, terwijl er andere voorkomen wier bladeren een eironden vorm hebben, ook de bladvlakten loopen sterk uiteen, daar die nu eens vlak dan weder sterk gegolfd zijn, terwijl van enkele soorten o. a. van *Ilex Aquifolium ferox* de bladvlakten met doorns bezet zijn. Het grootste verschil treft men echter aan in de bladranden, die bij veel soorten sterk gedoornd, bij andere getand en bij enkele volkomen gaaf zijn. Van sommige soorten zijn de tanden en doorns bijzonder sterk ontwikkeld, waardoor de heesters een eigenaardig voorkomen verkrijgen. Een vreemd verschijnsel is het zeker, dat, naarmate de heesters ouder worden, de bladranden minder doorns vertoonen, zoodat er bovenaan groote exemplaren met sterk gedoornde bladeren twijgen verschijnen, wier bladranden volkomen ongewapend zijn.

Zooals wij reeds opmerkten, is de grondkleur der bladeren glanzend-, van enkele soorten, dof-groen. Bijzonder mooi zijn echter de bontbladige verscheidenheden, waarvan er voorkomen met geele, z.g.n. goudbonte, en met witte z.g.n. zilverbonte bladeren. Nu eens zijn de bladeren in het midden, dan weder aan de randen bont van kleur en een eigenaardig, nog niet verklaard verschijnsel is het, dat de eerste veel meer neiging toonen om tot de groene kleur terug te slaan dan de laatste.

Van Mei tot Augustus verschijnen in de bladoksels de bloemen, die niet meer dan ½ cM. in doorsnede, wit en waschtig zijn. De bloemen zijn rijk aan honig en worden daarom veel door bijen bezocht. Nu zal men in een vak met Hulsten steeds exemplaren aantreffen, die rijkelijk bessen dragen en anderen, die dit niet doen. De oorzaak hiervan is te wijten aan het feit, dat het meerendeel der soorten z.g.n. tweehuizig is, d. w. z. dat mannelijke bloemen op den een en vrouwelijke op den anderen heester voorkomen, waarvan dan natuurlijk alleen de laatsten maar

GEWONE HULST (*ILEX AQUIFOLIUM*) MET BESSEN.

ZILVERBONTE HULST
(*ILEX AQUIFOLIUM ARGENTEA REGINA*).

bessen dragen. Een enkele keer komt het echter voor, dat aan mannelijke exemplaren enkele vrouwelijke bloemen worden aangetroffen en omgekeerd, ook wordt wel beweerd, dat mannelijke exemplaren, wanneer zij ouder worden, gaandeweg hoe langer hoe meer vrouwelijke bloemen voortbrengen en daardoor ten slotte éénhuizig worden, met zekerheid is dit laatste echter nog niet vastgesteld. Op de bloemen volgen de vruchten. De Hulsten brengen bessen voort, die tot weinig vruchtbare trosjes vereenigd staan. Deze bessen zijn koraalrood en zij zijn het, die, vooral gedurende den winter, een bijzondere bekooring aan de struiken verleen. Zeer mooi toch komen de roode bessen tusschen de donkergroene bladeren uit. Bij de verschillende soorten wijken de afmetingen van de bessen zeer uiteen, ook komen er van den gewonen Hulst verscheidenheden voor, die zeer rijk en andere, die minder rijk vruchten geven, terwijl er ook een variëteit is, die lichtgele bessen voortbrengt. Ook de laatste is, dicht met bessen beladen, werkelijk mooi. De vruchtjes zijn min of meer vergiftig, daar zij ingewandsaandoeningen veroorzaken.

De kultuur van den Hulst is niet bijzonder moeilijk, daar hij vrijwel in iederen grond groeit, alleen moet men met het verplanten wat voorzichtig zijn, daar hij gevoelig is om aan de wortels gestoord te worden. Deze bewerking geschiedt het best in het begin van Mei, de heesters hebben dan gedurende den ganschen zomer tijd om goed aan te wortelen. Kan men het in dezen tijd van het jaar niet doen, dan moet er mede gewacht worden tot einde Augustus of begin September, doch zij verlangen dan met flinke kluiten verzet te worden. Volgt op het planten dor, droog of warm weêr, zooals vooral in het voorjaar nog al eens het geval is, dan moet men niet verzuimen de bladeren en stengels des morgens en des avonds flink nat te spuiten, daar men anders gevaar loopt, dat zij verdrogen. Het verplanten van grootere exemplaren gaat nogal met eenige moeite gepaard. Deze toch verlangen met zeer groote kluiten verzet te worden en ook moeten ze na de bewerking met drie of vier ijzerdraden zoo vast gezet worden, dat heen en weer bewegen onmogelijk is.

Van groot belang is het snoeien. Dikwijls ziet men de Hulsten in allerlei vormen gesnoeid, wat niet erg mooi is, daar zij dan geheel hun natuurlijk voorkomen verliezen. Geraden is het echter zoo min mogelijk aan hen te snoeien en zich te beperken tot het wegnemen van doode en overtollige takken, welke laatsten dan bij den stam afgesneden moeten worden. Het best snoeit men laat in het voorjaar, daar zij dan dadelijk jonge scheuten maken en zich herstellen. Vooral vrijstaande struiken mogen niet te dicht groeien, zij moeten los en natuurlijk van vorm zijn.

Het voortkweken van de Hulsten geschiedt door zaaien, stekken of veredelen. De bessen worden daartoe in het najaar, wanneer ze goed rijp zijn, verzameld en in vochtig zand tot het volgend voorjaar bewaard, dus z.g.n. gestratificeerd. In het voorjaar worden zij dan buiten op bedden uitgezaaid, kan men de zaadbedden met wat twijgen bedekken, dan verdient dit zeker aanbeveling, daar de jonge plantjes niet alleen gevoelig zijn voor vorst, maar ook voor felle zon.

Na een paar jaren op een zaadbed gestaan te hebben, worden de jonge heestertjes verplant op een onderlingen afstand van ongeveer 25 cM. Zoo kan men ze weer een paar jaar laten staan, zij zijn dan \pm 50 cM. hoog geworden en kunnen dan op de voor hen bestemde plaatsen gezet worden.

Wil men bepaalde verscheidenheden zuiver voortkweken, dan kan dit uitsluitend door stekken of veredelen geschieden. Het

eerste doet men het best in Juli, de stekken worden daartoe van bijna rijp hout gesneden en in een kouden bak, die goed gesloten gehouden wordt, gestoken. Een klein jaar zal er mede heengaan, voordat de stekken zoover aangeworteld zijn, dat zij uit den bak genomen kunnen worden. Bij de jonge stekplanten moet toegezien worden, dat zij een goeden kop vormen, daar zij zich van boven wel eens sterk willen vertakken, waardoor de mooie vorm verloren gaat. Het veredelen geschiedt in Maart door enten, of in Augustus door oculeeren met een slapend oog op zaailingen van den gewonen Hulst. Voor fijnere verscheidenheden geven wij de voorkeur aan stekken, aangezien de onderstammen neiging hebben om uit te loopen en de veredelingen daardoor verzwakken.

Het hout van de Hulsten is zeer hard en voor fijn draaiwerk zeer geschikt, doch vooral hier te lande is het niet gemakkelijk te verkrijgen. Van de jonge takken vervaardigt men wel wandelstokken en zwepen en in sommige landen, vooral in Japan, wordt uit den bast vogellijm bereid. De bladeren bevatten een bitter alkaloid, bekend onder den naam ilicine, en eertijds werden zij dan ook tegen koorts en rhumatiek gebruikt, thans worden de bladeren nog als thee getrokken door de houtskoolbranders van het Zwarte Woud. In Zuid-Amerika wordt uit de bladeren van *Ilex paraguayensis* nog zeer veel thee bereid en zoo algemeen is dit, dat er jaarlijks nog ongeveer 8.000.000 Eng. ponden van verbruikt worden.

Hier te lande worden de Hulsten voornamelijk als sierheesters in tuinen geplant en wij zouden haast durven beweren, dat er nog veel te weinig gebruik van hen gemaakt wordt. Niet alleen des zomers, doch vooral ook des winters, wanneer zij met haar glanzend groene of bonte bladeren prijken, waar de koraalroode bessen tusschen glinsteren, maken zij een prachtig effect en verleen aan den tuin een buitengewone levendigheid. Doch nergens zijn zij zoo geschikt voor als voor kerstversieringen, daartoe genieten zij in geheel Europa een bijzondere populariteit en worden zij dan ook hier te lande steeds meer gekweekt.

Zooals wij reeds opmerkten, zijn er een zeer groot aantal Hulsten bekend, lang niet allen zijn echter voor ons klimaat geschikt.

Wil men een vak met Hulsten aanplanten, dan kunnen wij de volgende groenbladige soorten aanbevelen:

Ilex Aquifolium, gewone Hulst met donkergroene, sterk gedoornde bladeren en koraal roode bessen.

Ilex Aquifolium fructu luteo, met mooie, gele bessen.

Ilex Aquifolium ferox, met kleinere, dicht met doorns bezette bladeren.

Ilex crenate, met zeer kleine, donker groene, gekartelde bladeren.

Ilex camelliaefolia, met groote, donker olijfgroene bladeren, die zoo goed als ongedoornd zijn.

Ilex laurifolia, met langwerpige, donker groene ongedoornde bladeren.

Van de bontbladige soorten kunnen wij aanbevelen:

Ilex Aquifolium aurea regina, met fraaie, goudgeel gerande bladeren.

Ilex Aquifolium argentea regina, met mooie, zilver wit gerande bladeren.

Ilex Aquifolium aurea marginata en *Ilex Aquifolium argentea marginata*, twee krachtig groeiende verscheidenheden, de eerste met goudgeel, de laatste met zilverwit omzoomden bladranden.

E. TH. W.

ILEX LAURIFOLIA
ILEX ANGUSTIFOLIA *ILEX AQUIFOLIUM AUREA REGINA*